

TIJDLOOS SPORTVISSSEN - Een keuze uit de Nederlandse hengelsportliteratuur

Inleiding

De Nederlandstalige hengelsportliteratuur kan zich beroemen op een geschiedenis die meer dan vijf eeuwen teruggaat. Het eerste gedrukte boekje dat met enige goede wil tot dit genre gerekend kan worden, verscheen in 1492 in Antwerpen. De titel ervan legde de inhoud uit, zoals in die tijd gebruikelijk was: *'Dit Boecxken leert hoe men mach voghelen vangen metten handen - Ende hoe men mach visschen vanghen metten handen, ende oeck andersins'*. Wat ouderdom betreft, klopt dit Vlaamse boekje de Engelstalige hengelsportliteratuur. Die gaat namelijk 'slechts' terug tot 1496. In dat jaar verscheen in Westminster de eerste gedrukte publicatie over het vissen met een hengel, onder de titel: *'[Here begynnyth] the Treatyse of Fysshynge wyth an Angle'*. Maar daarmee houdt de Nederlandstalige voorsprong ook meteen op. De Engelse hengelsportliteratuur is nadien zowel kwantitatief als kwalitatief eeuwenlang de meerdere geweest van de Nederlandse, en kent dus een veel rijkere traditie. Vooral vanaf het midden van de 19e eeuw verschenen er in Engeland veel boeken over de vissport die een goede, soms zelfs hoge, literaire kwaliteit hadden. Daarnaast waren de Engelse boeken de Nederlandse over het algemeen ook aanzienlijk vooruit op het gebied van de materialen en technieken die erin behandeld werden. Die voorsprong hebben zij ten aanzien van verschillende specialisaties, zoals het gericht vissen op grote karper en snoek, tot ver in de twintigste eeuw behouden.

De rijke traditie aan hengelsportliteratuur is er de oorzaak van dat in het Engelse taalgebied ook de bloemlezingen uit dit genre al lang een bekend en geliefd verschijnsel zijn. De meest populaire voorbeelden daarvan zijn wel *The Fisherman's Bedside Book*, in 1945 samengesteld door de auteur 'BB' (Denys Watkins-Pitchford), en van recenter datum *Fish, Fishing and the Meaning of Life*, een selectie door Jeremy Paxman uit 1994. In Nederland ontbrak tot nu toe zo'n bloemlezing. Toch is ook hier sinds het einde van de 19e eeuw heel wat interessante en kwalitatief waardevolle hengelsportliteratuur gepubliceerd - de vertalingen daarbij buiten beschouwing gelaten. En juist het verstrijken der jaren heeft de uiteenzettingen en de sfeer van sommige al wat oudere verhalen extra aantrekkelijk gemaakt. Alles bijeen een goede reden om nu ook uit de Nederlandse hengelsportliteratuur een boeiende keuze te maken.

Het zwaartepunt ligt bij deze bloemlezing op het tijdvak van eind jaren '40 tot eind jaren '70 van de twintigste eeuw. Dit was een periode van optimisme, vooruitgang en toenemende welvaart waarin ook de Nederlandse hengelsportliteratuur een grote bloei beleefde. Vóór die tijd, met name voor de Tweede Wereldoorlog, hadden de meeste hengelsportpublicaties vooral het karakter van een soort handleiding om vis te vangen, in de regel voorafgegaan door daartoe nuttig geachte biologische informatie en veelal afgesloten met een uiteenzetting van de vele wettelijke bepalingen waaraan een sportvisser zich te houden had. De *beleving* van het vissen kwam meestal nauwelijks aan bod en van enige literaire of althans verhalende kwaliteit was - mede daardoor - doorgaans nauwelijks sprake.

De bloeiperiode in de hengelsportliteratuur daarentegen ademde de geest van de tijd: opgewektheid en ontspannen genieten van de welverdiende vrije tijd, die na de jaren '50

ook steeds meer ter beschikking kwam. Bovendien kregen de mensen geleidelijk meer te besteden, waardoor betere en modernere hengelsportmaterialen voor een grotere groep binnen handbereik kwamen. De ontwikkeling van de bestaande vistechnieken, van nieuwe methodes en van voor Nederland nieuwe specialisaties, zoals vliegvisserij, kon daardoor ook een grote vlucht nemen. De boeken uit deze periode besteedden echter naast alle vistechische uiteenzettingen ook nadrukkelijk aandacht aan het plezier in het vissen en, niet minder belangrijk, aan het welzijn en behoud van de vis: trots meenemen werd behoedzaam terugzetten.

Na de bloeiperiode, dus vanaf begin jaren '80, verschenen er nog altijd goede boeken, zeker in vistechisch opzicht. Maar tegelijkertijd kwam hierin het belang dat men hechtte aan de kwaliteit van de hengelsport als sportief tijdverdrijf, en als een vorm van optimale natuurbeleving, over het algemeen minder voorop te staan. Het vissen zelf werd meer en meer ondergeschikt aan het resultaat daarvan: het vangen van vis, en liefst van een zo groot mogelijk formaat. Het jagen op kanjers - *specimen hunting* - en het verbeteren van persoonlijke of plaatselijke records raakte in de mode, overgenomen van de van oudsher competitief ingestelde Engelsen. Er ontstond een drang om te 'scoren', waarbij 'zelfhaaktechnieken' niet werden geschuwd. De meer subtiele en verfijnde manieren waarop men de vis te slim en te behendig af kon zijn en het ontspannen genieten van het vissen zelf en van de omgeving waarin men zich bevond, waren zaken waaraan in de meeste hengelsportliteratuur sindsdien steeds minder aandacht geschonken werd. Die verschraving deed zich ook voelen in de literaire kwaliteit van de publicaties. Het beschouwende en verhalende karakter maakte meestal plaats voor meer zakelijke informatie, soms aangevuld met een breed vertoon van de zelf behaalde resultaten. Daarnaast liep ook het aantal nieuwe hengelsportboeken dat jaarlijks verscheen terug. Videoproducties namen een deel van die markt over. Kennelijk zagen de meeste sportvissers die wat te melden hadden er meer in om dit plezierig aan de waterkant te doen, waar ze trots met hun kanjers voor de camera konden poseren en zo het resultaat van hun succesvolle aanpak meteen konden demonstreren, dan om thuis achter een typemachine of een tekstverwerker te gaan zitten. En dat is ook wel weer begrijpelijk.

Ik hoop dat dit boek zijn lezers nog eens extra bewust maakt van waar wij als sportvissers toch eigenlijk allemaal van doordrongen moeten zijn: dat vissen meer is dan het vangen van vis, meer dan 'scoren'. Wijde polders, imposante wolkenluchten, ochtendmist over een rimpelloos watervlak - er valt nog zoveel méér te genieten!